

N:o 149.

Af Herr Adolf Hedin: Om ändring af § 6 Regeringsformen.

Vid 1884 års riksmöte väckte undertecknad en så lydande motion:

»Då Kongl. Maj:t år 1868 föreslog inrättandet af ett nytt statsdepartement — för näringar och allmänna arbeten — anfördes i den Kongl. propositionen såsom skäl för denna tillökning af departementens antal hufvudsakligen följande:

»Synnerligen hafva Civil- och Ecklesiastikdepartementen blifvit betungade med handläggning af ärenden, hvilka såväl i anseende till det stora antalet som den olikartade beskaffenheten icke utan stor svårighet kunnat af dem behörigen medhinnas. Men Ecklesiastikdepartementet är dessutom numera icke blott ett embetsverk, som har att handlägga dit inkomna mål, utan *det har ock utvecklat sig till en verklig läroverksstyrelse*, hvars personliga beröring med läroverken fordrar icke mycket mindre tid än de inkomna målens handläggning. Från detta departement kan väl lämpligen skiljas befattningen med medicinal-, veterinär- och fattigvårdsärendena, men långt ifrån att Civildepartementet i sitt nuvarande skick skulle kunna öfvertaga dessa ärenden, har detta departement ty förutan stort behof af lättnad. Ännu mera skulle dess göromål förökas, om, på sätt Riksdagen ifrågasatt, Kommerskollegium indroges och dit hörande ärenden till större eller mindre del komme att mera omedelbart hänskjutas till vederbörande statsdepartement!»

I det propositionen bilagda statsrådsprotokollet uppgifves, att antalet till Ecklesiastikdepartementet inkomna mål från 1,102 år 1855 hade vuxit till 1,892 år 1867, således med 72 procent.

Visserligen har Ecklesiastikdepartementet sedan dess befriats från handläggning af frågor angående svensk författningssamling, hvilka från och med 1876 öfverflyttats till Justitiedepartementet, och — med undantag för frågor rörande veterinärläroverken — äfven från veterinärärendena, som från och med 1877 öfvertagits af Civildepartementet; men å andra sidan har Ecklesiastikdepartementet från sistnämnda tidpunkt fått taga om hand alla mål rörande högre och lägre tekniska bildnings- och undervisningsanstalter. (Kongl. kungörelsen den 11 November 1875).

Enligt hvad jag uti Ecklesiastikdepartementet inhemtat, uppgick antalet af dit

Bih. till Riksd. Prot. 1885. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 29 Häft.

inkomna mål till 1,711 år 1881, till 1,866 år 1882, till 1,903 år 1883, således till 1,826 i medeltal under de tre sista åren; hvarvid emellertid bör märkas, att siffrorna skulle vara ej obetydligt högre, derest ej inom detta departement i flere fall följdes den grundsatsen vid registreringen, att från olika håll inkommande handlingar angående ett och samma ämne föras under gemensam nummer.

I fall den af Grefve E. Sparre nu väckta motion om inrättande af ett nytt statsdepartement för landtbruket och öfriga näringar samt allmänna arbeten kommer att röna framgång — såsom man bör hoppas äfven af det skälet, att på den vägen kommerskollegiifrågan enklast och lättast kunde skaffas ur verlden — så kan naturligtvis det af Kongl. Maj:t 1868 uttalade önskemålet utan svårighet förverkligas, att medicinal-, (veterinär-) och fattigvårdsärendena måtte skiljas från Ecklesiastikdepartementet. Men dermed har man ännu icke nått det viktiga syftet att förvandla Ecklesiastikdepartementet till ett *undervisningsdepartement*, som kan egna sig uteslutande åt undervisningens mer och mer vidtomfattande angelägenheter. Genom kyrkoärendenas öfverflyttning till Justitiedepartementet skulle detta syftemål vinnas. Att denna åtgärd numera, sedan prestlöne-regleringen är afslutad, skulle leda till allt för svår tunga för Justitiedepartementet, synes ej antagligt. Utom det att nämnda departements göromål väsentligen underlättats genom den lagbyrå, hvartill 1871—1873 års Riksdagar beviljade anslag, och dess efterträdare, den s. k. Nya Lagberedningen, som trädde i verksamhet med år 1875, anlitar Justitiedepartementet i stor utsträckning särskilda komitéer för äfven mindre betydande lagarbeten. Af de omkring nittio komitéer, för hvilka utgifter afförts i räkenskaperna under de tolf åren 1869—1880, hafva flere bearbetat till Justitiedepartementet hörande ärenden; och under de senare åren har samma departement låtit sig betjenas af komitéer, som haft att afgifva förslag angående frågorna om:

ordnandet af de svenske lapparnes och den bofasta befolkningens ömsesidiga förhållanden,

revision af sjölagen,
handelsfirma, prokura m. m.,
försvarslöshetslagstiftningen,
förlagsinteckning,
enskilda bankers konkurs,
säkerhet i jernvägar m. m.,

samt må hända ännu flere, som jag för tillfället ej kommer i håg.

Det tör derfor ej vara ett allt för dristigt antagande, att Justitiedepartementet utan nämnvärd svårighet skall kunna åtaga sig de kyrkliga regeringsärendena. Genom den år 1876 beslutade förändringen af §§ 5—6 Regeringsformen är det förutvarande sambandet mellan chefskapet för Justitiedepartementet och statsministersvärdigheten upplöst, hvadan chefen för nämnda departement hädanefter antagligen i regeln kommer att slippa bestyren såsom främste ledamot af statsrådet. För lämpligheten af kyrkoärendenas öfverflyttning till Justitiedepartementet talar synnerligen kraftigt den omständigheten, att frågor om stiftande, upphäfvande, ändring eller förklaring af *kyrkolag*, enligt stadgan af 16 Maj 1840, höra till Justitiedepartementet, och att just detta slags frågor synas komma att under en längre framtid blifva de viktigaste bland alla kyrkoärenden. Förslaget om förenande i en hand af justitie- och kyrkoärendena eger för öfrigt stöd af föredömet från vissa större länder (Frankrike, Italien), äfvensom af den organisationsförändring i samma syfte, som blifvit ifrågasatt i ett af våra grannländer.

Att undervisnings- och kyrkoärendena böra i högsta instansen från hvarandra skiljas, har nyligen yrkats i Finland, och ett första steg i denna riktning lär snart

varda taget. Sedan de förra målen, vid organiserandet af finska regeringskonseljen år 1809, öfverlemnats till kansliexpeditionen och sålunda sammanförts med en massa civilärenden af mycket olika slag — under det att ecklesiastikexpeditionen fick på sin lott blott de kyrkliga målen — blefvo 1841 undervisningsärendena öfverflyttade till sistnämnda, af mångartade göromål mindre betungade expedition. Men efter att folkskoleväsendet på 1860-talet ordnats, och det i en af de kyrkliga myndigheterna oberoende ställning, sedan vidare ombildningen af domkapitlen föranlett inrättandet år 1870 af en särskild icke kyrklig öfverstyrelse för skolväsendet, och efter det att den offentliga undervisningens angelägenheter fått en utveckling och betydelse, som 1841 visserligen icke kunde förutses, har man numera i Finland kraftigt framhållit, att det helt snart måste vara på tiden att afsända undervisningsfrågorna från ecklesiastikexpeditionen af senatens ekonomidepartement och förutnå dem en särskild afdelning med sin särskilde chef i landets högsta styrelse. »Att skolan» — har man härom yttrat — »har en snabb och storartad utveckling framför sig, synes otvifvelaktigt af rörelserna på detta område i alla länder, och att vår kyrka går en kris till mötes, sådan hon kanske icke haft den sedan reformationen, torde hon småningom till och med sjelf börja inse. Dessa rörelser äro så oberoende af hvarandra, som öfver hufvud två samtida tidsströmningar kunna vara det: de ha olika grunder, olika mål, olika förlopp, och de torde äfven hvardera gifva sin man fullt upp att göra.» Emellertid har man tills vidare blott föreslagit att för undervisningsärendena skall under den senatsledamot, som är ecklesiastikexpeditionens chef, anställas särskild referendariesekreterare (föredragande).

Det tyckes mig ej vara för tidigt eller för mycket begärdt, att hela den lägre och högre offentliga undervisningens intressen omsider måtte få anses förtjena att handhafvas och vårdas af ett särskildt regeringsdepartement, att de måtte få anses förtjena och behöfva det lika väl som t. ex. vårt till ett ringa minimum reducerade sjöförsvar, och att *undervisningens* stora nationalangelägenhet, nu bortskymd under »Ecklesiastikdepartementets» föråldrade namn,* måtte få, i den högsta statsförvaltningens organisation, synas och nämnas vid sidan af öfriga administrationens hufvudgrenar. En sådan förändring är, med den omfattning undervisningsfrågorna länge sedan tagit, så mycket mer påkallad, som för dessa ärenden icke finnes någon samfäld andra instans, motsvarande de kollegier och andra högre förvaltande verk, som bereda andra civila samt de militära målen. Ett förslag sådant som Hartmansdorffs 1823 — förnyadt 1853 — om inrättande af ett Ecklesiastik-kollegium kan ej mera ifrågasättas. Härtill kommer, dels att man redan länge önskat en ombildning af den lokala administrationen af elementarläroverken och dess skiljande från den kyrkliga stiftsstyrelsen, dels att en djupgående, principiell reform af undervisningsväsendet ovedersägligen tränger sig fram, hvilkens planläggning och utförande förutsätta, att en undervisningsminister får deråt egna hela sin kraft.

Öfverflyttningen från Ecklesiastik- till Justitiedepartementet af kyrkoärendena vore för öfrigt en konsekvens af hvad Kongl. Maj:t sjelf föreslog år 1868: dermed blefve steget helt i stället för halft. Visserligen har man under förflutna tider, helt skiljaktiga från våra, funnit sammangyttringen i ett departement af undervisnings-, kyrko-, fattigvårds-, medicinal- och veterinärärenden alldeles förträfflig. Men detta Hartmansdorffs ideal har Kongl. Maj:t redan för femton år sedan, genom förutnämnda proposition N:o 6 vid 1868 års riksdag, underkänt. Dåvarande Justitiestatsministern yttrade vid detta tillfälle:

* Konstitutions-Utskottet 1834 (utl. N:o 34) föreslog benämningen: »Kyrko- och Undervisningsdepartement».

»Bland de olika grupper af ärenden, som för närvarande tillhöra Ecklesiastikdepartementets handläggning, är ingen mera främmande för det hela, än den som omfattar medicinal- och veterinärärendena. Den tid är längesedan förbi, då sjukvården tillhörde kyrkan; sedan dels staten öfvertagit den, så vidt den icke åligger de enskilda, dels ock kommunerne besörja dess angelägenheter, tyckas dessa ärenden hafva ett vida naturligare sammanhang med de förvaltningsärenden, som tillhöra Civildepartementet. De flesta af nämnda ärenden gå genom Konungens Befallningshafvande. Sundhetsvården i städerna står ock i nära samband med politien i öfrigt. Likaså veterinärväsendet med boskapskötselns befrämjande. Likaledes synes fattigvården, sedan den upphört att vara en den frivilliga välgörenhetens angelägenhet och i stället betraktas såsom en samhällspligt, hvilkens uppfyllande kan med tvång utkrävas och hvilken af den borgerliga kommunen närmare bestämmes, mindre tillhöra området för Ecklesiastikdepartementets än för Civildepartementets verksamhet.»

Hvad i de anförda orden yttras om kyrkan och sjukvården kan äfven tillämpas å kyrkan och undervisningen: *den tid är förbi*, då skolan »tillhörde kyrkan». Fullt ut så väl som fattigvård och sjukvård kräfver den högsta vården om folkets uppfostran att lösas ur en numera onaturlig sammankoppling med de ecklesiastika ärendena.

På den tid, då departementalstyrelsen infördes, torde väl ingen hafva gjort sig ens en någorlunda riktig föreställning om, hvad omfattning Ecklesiastikdepartementets undervisningsärenden om några decennier skulle få. I Kongl. Maj:ts proposition N:o 7 till 1840 års Riksdag meddelades, att »omkring hälften af församlingarna i riket sakna ännu så väl fast skola som ständig, med lön försedd lärare.» Enligt en propositionen bilagd tabell hade 1,009 församlingar fasta, 377 församlingar ambulatoriska skolor, medan 1,211 församlingar alldeles saknade skolor; 98 folkskolor voro af statsmedel bekostade. År 1882 funnos 9,652 folkskolor; folkskoleangelägenheterna, som 1840 utgjorde en knappt nämnvärd obetydlighet bland Ecklesiastikdepartementets göromål, höra nu till dess viktigaste ärenden. Från en annan sida visar sig skilnaden mellan Ecklesiastikdepartementet nu och för 40 år sedan vid en jemförelse mellan då- och nuvarande budget. Åttonde hufvudtiteln i nuvarande riksstat slutar med en summa af 11,663,000 kronor. Sammanlägger man åter de poster å dåvarande femte, sjette, åttonde, nionde och tionde hufvudtitlarne, som i rikstaten för år 1841 motsvara vår tids åttonde hufvudtitel, kommer man ej på långt när till 1 mill. rdr bko, och äfven den nya åttonde hufvudtiteln i riksstaten för år 1842 och följande år till nästa riksdag understiger något sistnämnda belopp. På hvilket område af Ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde den stora budgettillväxten företrädesvis faller, behöfver ju ej nämnas.

Men utom den omständigheten, att numera undervisningsärendena allena äro börda nog för en departementschef, tillkommer äfven den, att det äfven för en minister ej är godt att tjena två herrar. Med det i vårt land, såsom det beklagligen vill synas, häfdvunna och obotliga systemet för statsrådsreträtter är det ej lyckligt, om innehafvaren af undervisningsportföljen skall vechselvis tänka på ett biskopssäte eller en landshöfdingestol såsom ålderdomströst. Det är icke till landets nytta, man på sådant sätt uppammar två naturer i samma person. Janus-anleten äro mer intressanta i den bildande konsten än tilltalande i politiken.

Jag tillåter mig att på grund af det anförda föreslå, att Riksdagen måtte för sin del besluta följande förändrade lydelse af § 6 Regeringsformen:

»Af Statsrådets ledamöter skola sju vara chefer och föredragande, hvar för sitt departement, nemligen:

Ministern för utrikes ärendena för Utrikes-departementet;

En chef för Justitie- och Kyrko-departementet;
 En för Landtförsvars-departementet, hvilken o. s. v. (= n. v. lydelse);
 En för Sjöförsvars-departementet, hvilken o. s. v. (= n. v. lydelse);
 En för Civildepartementet;
 En för Finans-departementet; samt
 En för Undervisnings-departementet.
 Den närmare fördelningen o. s. v. (= n. v. lydelse).
 Bland de tre Statsråden o. s. v. (= n. v. lydelse).»

Om detta förslag godkännes, varder deraf en följd, att sista punkten i § 2 af Förordningen angående allmänt Kyrkomöte bör erhålla följande förändrade lydelse:
 »Chefen för *Justitie- och Kyrko-departementet* må ock vid mötet närvara och deltaga i öfverläggningarna, men ej i besluten.»

Härom behöfver dock ej för närvarande väckas förslag.»

Då Konstitutions-Utskottet afgaf utlåtande öfver denna motion, hade Grefve Eric Sparres förslag om inrättande af ett nytt departement för landtbruket och öfriga näringar samt kommunikationer genom Kamrarnes olika beslut förfallit, och dermed äfven min »förutsättning», att till Civildepartementet skulle kunna från Ecklesiastikdepartementet öfverflyttas medicinal- och fattigvårdsärenden. »Då vid sådant förhållande» — yttrade Konstitutions-Utskottet — »motionärens förslag, om det nu antoges, ej kunde komma att innebära något mera, än att kyrkoärendena öfverflyttades till Justitiedepartementet, men genom en dylik åtgärd, äfven om den i och för sig kunde finnas lämplig, motionens hufvudsyfte att vinna ett uteslutande för undervisningsfrågan (?) afsedt statsdepartement ej skulle ernås», så fann sig Utskottet böra afstyrka motionen.

Att jag redan nu förnyar mitt förslag föranledes af tvenne skäl.

Det ena är Kongl. Maj:ts proposition N:o 20, som jag visserligen hoppas ej må varda bifallen, men som jag å andra sidan antager skola förmå Konstitutions-Utskottet att framlägga och Kamrarne att godkänna förslag om inrättande af ett nytt departement för jordbruket och öfriga näringar. Om en sådan grundlagsändring varder genomförd, kan Civildepartementet öfvertaga de rätteligen dithörande medicinal- och fattigvårdsärendena. Och med öfverflyttning till Justitiedepartementet af de kyrkliga ärendena blefve Ecklesiastikdepartementet förvandladt till ett undervisningsdepartement.

Det andra skälet är det äfventyrliga förslag till en »öfverstyrelse för de allmänna läroverken», som af läroverkskomitén blifvit framlagdt, ett förslag, mot hvilket de beräknade kostnadernas icke obetydliga be-

lopp är den *minst* vägande anmärkningen. Läroverkskomitén, som i likhet med nuvarande chefen för Ecklesiastikdepartementet utdömer konsistorierna och eforsembetena i deras egenskap af kretsstyrelser för läroverken, har icke funnit möjligt att stifts- eller länsvis organisera någon ny mellan-instans mellan de särskilda läroverkens lokalstyrelser, å ena, samt Kongl. Maj:t å andra sidan, utan uttalat den meningen, att lokalstyrelserna böra sortera omedelbart under en »centralstyrelse».

En sådan centralstyrelse är för närvarande Ecklesiastikdepartementet, såsom redan 1868 med skäl anmärktes i Kongl. Maj:ts proposition om inrättande af ett nytt statsdepartement, i hvilken proposition just den omständigheten åberopades såsom ett af hufvudskälen för den föreslagna reformen — i ty att Ecklesiastikdepartementet hade stort behof af lättnad i sin börda af många och »olikartade» ärenden. Men läroverkskomitén är ej belåten med Ecklesiastikdepartementet såsom läroverksstyrelse, ehuru komitén förmodligen ej bestrider, att under den tid, Ecklesiastikdepartementet gjort skäl för detta namn, undervisningens utveckling, hvad man än nu som förr mot systemet haft att anmärka, varit vida kraftigare än under någon föregående tidrymd. Nej, komitén vill ur departementet utbryta och göra fristående en »öfverstyrelse för allmänna läroverken».

Denna öfverstyrelse skulle *öfvertaga* den nuvarande läroverksbyråns åligganden. Men för detta ändamål behöfs ju icke den nya organisationen, utan duger den gamla lika bra. Den skulle ock utöfva en »sakkunnig, ofta återkommande och verksam inspektion». Detta är ej heller något nytt, som kräfver en ny organisation, om än må hända utvidgning af en gammal. Ytterligare skulle den afgöra några, för närvarande efori myndighet underlagda saker, hvilka mycket väl kunna antingen öfverlåtas åt lärarekollegiet eller åt lokalstyrelsen. Icke heller för dem behöfves således den nya organisationen. Slutligen och för det fjerde skulle den stiftsstyrelserna nu tillkommande »disciplinära domsrätt och befattningen med lärares tillsättning», öfverflyttas å den nya centralmyndigheten. Detta sistnämnda är följaktligen det *enda* skälet för en *ny* organisation, för läroverksbyråns förflyttning ut ur departementet och förvandling till en fristående »öfverstyrelse». Men hvad väger detta skäl?

Skulle Kongl. Maj:t blifva alldeles nedtyngd af »disciplinära» göromål, derest sådana — i den mån de ej kunde öfverlemnas åt lokalstyrelserna — komme att handläggas af departementet? Förmodligen ej, efter som de ej lära vara talrika: komitén har i alla händelser ej

haft någon siffra att åberopa, hvaraf jag sluter att den verkliga siffran, derest den anförts, ej skulle vara mycket bevisande för komiténs förslag.

Eller skulle Kongl. Maj:t må hända blifva rent olycklig, derest departementet finge utnämningsfrågor att handlägga? Svaret lemnas af komitén sjelf, då den uppgifver, att »under de senaste 7 åren hafva i medeltal utnämnts årligen 14 lektorer och 21 adjunkter». Den tillökningen i arbetsbördan åtager sig nog Kongl. Maj:t.

Sådant är nu hufvudskälet för den af komitén föreslagna inrättningen — jag förbigår sådant tyngande fyllnadsgods i räsonnementet, som att läroverkens nuvarande »inspectores» egnat tillsyn åt läroverken och utöfvat förmanskap öfver deras tjenstemän, hvilket synes mig svårigen kunna vara fullt allvarsamt menadt. Är nu allt detta en giltig grund för förslaget om en »öfverstyrelse»?

Nej, men det fins *ett* annat skäl, af komitén blott i förbigående omtaladt, som verkligen har någon vikt. Det är, för att begagna komiténs ord, att »Ecklesiastikdepartementets chef, *under nuvarande organisation af departementen*, är till den grad öfverhopad af *mångahanda olikartade* ärenden, att han svårigen kan förutsättas egna åt de allmänna läroverken den tid och uppmärksamhet, som en verklig styrelse af desamma nödvändigt skulle kräfva.» Detta, eller att — såsom komitén också uttrycker sig — det nuvarande Ecklesiastikdepartementet är »hårt betungadt», och att dess chefs »personliga kraft och intresse äro delade åt mångfaldigt olikartade uppgifter», detta är det enda skäl, som verkligen låter höra sig, för den nya »öfverstyrelsen».

Men detta skäl, det enda dugande, det förfaller, om från det nuvarande Ecklesiastikdepartementet afskiljas dels kyrkoärenden till Justitie-, dels medicinal- och fattigvårdsärenden till Civildepartementet, och sålunda Ecklesiastikdepartementet förvandlas till ett *undervisningsdepartement*. Ett sådant kan allt för väl sköta, hvad komitén velat uppdraga åt »öfverstyrelsen».

Jag yttrade, att den dryga kostnaden för den af komitén föreslagna organisationen är den *minst* betydande af invändningarne deremot. »Öfverstyrelsen» skulle bestå af »en på eget ansvar beslutande chef» och två bisittare, de der blott vid sådana viktigare frågor afgörande, som tjenstetillsättningar och utöfvande af disciplinär domsrätt, »torde böra» närvara och yttranden till protokollet afgifva! »Öfverdirektören» skulle således få en verklig paschamakt öfver de svenska läroverken — men, lyckligtvis för honom, utan silkessnörets moraliska mot-

vigt. *Han* skulle få makten i läroverksangelägenheterna, han som — enligt hvad hvar och en vet, som känner den svenska embetsmannans ansvarighetens beskaffenhet — blefve så godt som oansvarig. Men departementschefen, den inför Riksdagen ansvarige, han finge tillfälle att svara: »afgörandet af den och den saken tillhör centralstyrelsen; den har kanske handlat orätt eller dumt, men det råar jag ej för; jag hade ej med den saken att göra.»

Upprättandet af en öfverstyrelse, sådan som komitén föreslagit, skall hafva till oundviklig följd att antingen utvidga eller ock förminska den inför Riksdagen ansvarige departementschefens *inflytelse* å läroverksangelägenheterna, men i *båda fallen inskränka hans ansvarighet*. Komitén säger ej, om den tänkt sig, att öfverdirektören skulle vara förtroendeembetsman eller icke. I senare fallet kan, vid ett olyckligt val, denne öfverdirektör, denne den svenska pedagogikens despot, blifva i tillfälle att, oåtkomlig och oansvarig inom lagens formella gränser, göra mer olycka i Sveriges land, än — trots deras högre rang — någon af de maktfullkomligaste generaldirektörer. I förra fallet, då han i hvarje minut beror af departementschefens goda vilja, kan han blifva dennes lydiga verktyg; under det departementschefen undgår allt ansvar för den enligt förslagets ordalag »på eget ansvar beslutande» öfverdirektörens åtgärder.

Vill Riksdagen *icke* hafva gent emot sig en verkligt ansvarig undervisningsminister, som skall göra dess vilja, må den då antaga komiténs förslag. Vill den motsatsen, må den då göra detta förslag och alla dylika öfverflödiga genom att skapa ett undervisningsdepartement.

Vidare tör det förtjena att erinras att, om för de s. k. »allmänna läroverken» inrättas en öfverstyrelse, hvilken nödvändigtvis skall komma att afsätta den inför Riksdagen ansvarige departementschefen från en betydlig del af hans behöriga makt öfver dessa läroverk — följaktligen också från en motsvarande del ansvar för dem — följderna häraf måste blifva, att man från hvarandra *söndrar* handläggningen och bedömandet af de högre läroverkens och folkskolans angelägenheter, och sålunda motverkar ett af den nu ifrågasatta läroverksreformens viktigare ändamål.

Allt detta undvikes, om, genom öfverflyttning till Justitie- och Cevildepartementen af vissa Ecklesiastikdepartementet nu tillhörande ärenden, det sistnämnda förvandlas till ett undervisningsdepartement, som fortfarande får förblifva »öfverstyrelse».

Ett till sitt syfte lika, i form olika förslag väcktes redan å och

af den näst sista ståndsriksdagen. I skrifvelse (N:o 174) år 1863 understälde nemligen rikets ständer Kongl. Maj:ts ompröfning flere föreslagna åtgärder, åsyftande att »till enig samverkan och stigande utveckling leda elementarundervisningen», och bland dessa alternativa åtgärder nämnde de i främsta rummet »inrättandet af ett nytt statsdepartement med egen chef, som skulle föredraga i undervisningsärenden inför Konungen i statsrådet». Härom yttrade dåvarande chefen för Ecklesiastikdepartementet till statsrådsprotokollet den 12 Maj 1865, att en sådan åtgärd icke vore »oundgänglig», samt att det kunde ifrågasättas huru vida, sedan den drygaste delen af Ecklesiastikdepartementets arbetsbörda — nemligen undervisningsärendenas förvaltning — förflyttats till ett nytt departement, återstoden borde utgöra ett departement för sig.

Dessa skäl voro på den tiden giltiga för afböjande af rikets ständers förslag. Men tiderna hafva förändrats. Redan 1868 yttrade samme departementschef (Statsrådet Carlson), hvars anförande till statsrådsprotokollet ¹²/₅ 1865 nyss återopats, att från Ecklesiastikdepartementet borde afsöndras en del ärenden, detta hufvudsakligen derföre att sagda departement redan då var »en verklig läroverksstyrelse». I samma riktning har man fortgått i tjugu år, så att det, som år 1865 icke var rent af »oundgängligt», numera blifvit det. Och hvad det andra skälet angår, så förfaller det nu, då man ej ifrågasätter att för kyrkliga, fattigvårds- och medicinalärenden behålla Ecklesiastikdepartementet, utan att fördela dem dels på Justitiedepartementet, som långt ifrån är »betungadt», dels på Civildepartementet, som genom inrättande af ett jordbruksdepartement skulle vinna en högst betydlig lättnad i sin nuvarande arbetsbörda.

Jag tillåter mig derföre att föreslå, att Riksdagen ville för sin del besluta följande förändrade lydelse af § 6 Regeringsformen:

»Af Statsrådets ledamöter skola åtta vara chefer och föredragande, hvar för sitt departement, nemligen:

Ministern för utrikes ärendena för Utrikes-departementet;

En chef för Justitie- och Kyrko-departementet;

En för Landtförsvars-departementet, hvilken (o. s. v. = nuvarande lydelse);

En för Sjöförsvars-departementet, hvilken (o. s. v. = nuvarande lydelse);

En för Civil-departementet;
En för Finans-departementet;
En för Undervisnings-departementet; samt
En för Landtbruks-, industri- och handels-departementet.

Den närmare fördelningen (o. s. v. = nuvarande lydelse.)

Sista stycket i nuvarande § 6 utgår.

Att antagandet af detta förslag föranleder en ändring i § 2 af Kyrkomötesförfordningen är ofvan anmärkt.

Stockholm den 24 Februari 1885.

Adolf Hedin.